Sosiaali- ja terveysministeriön vastine sosiaali- ja terveysvaliokunnalle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 226/2021 vp)

Viitaten sosiaali- ja terveysvaliokunnalle toimitettuihin sivistysvaliokunnan (SiVL 24/2021 vp), talousvaliokunnan (TaVL 54/2021 vp) ja liikenne- ja viestintävaliokunnan (LiVL 35/2021 vp) lausuntoihin sekä muiden tahojen sosiaali- ja terveysvaliokunnalle toimittamiin lausuntoihin sosiaali- ja terveysministeriö (STM) toteaa seuraavaa:

Maahantulon terveysturvallisuussäännösten jatkaminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ehdotti valiokunnille antamissaan lausunnoissa, että mikäli uusia rokotussuojaa kiertäviä virusmuunnoksia ei ole ilmaantunut, tartuntatautilain nyt voimassa olevien väliaikaisten säännösten jatkaminen ei ole tarpeen nykyisessä laajuudessaan. THL ehdotti myös erillisen hätäjarrumekanismin säätämistä.

STM:n arvion mukaan esityksen mukaisia maahantulon terveysturvallisuussäännöksiä on nykyisessä covid-19-pandemiatilanteessa välttämätöntä jatkaa. Niiden tavoitteena on estää ulkomaista alkuperää olevien covid-19-tartuntojen leviämistä Suomeen ja siten suojella Suomen väestön elämää, terveyttä ja terveyspalveluiden saatavuutta. Hallituksen hybridistrategian mukaiseen toimintasuunnitelmaan sisältyy ns. hätäjarrumekanismi, joka voidaan käynnistää epidemiologisen tai lääketieteellisen tilanteen niin edellyttäessä. Hätäjarrumekanismin mukaisiin toimenpiteisiin sisältyy myös rajojen terveysturvallisuutta koskevien toimien tehostaminen. Omikron-virusmuunnoksen aiheuttaman riskin torjunnan yhteydessä rajat ylittävän liikenteen terveysturvallisuutta on tehostettu ulkorajaliikenteen rajoituksin sekä tartuntatautilain 16 §:n mukaisten kohdennettujen pakollisten terveystarkastusten avulla. STM katsoo, ettei toistaiseksi ole perusteltua säätää tartuntatautilakiin erillisestä maahantulon terveysturvallisuutta koskevasta hätäjarrumekanismista.

Hyväksyttävät rokotevalmisteet

Esityksen 16 g §:n mukaan rokotussarja on hyväksyttävä, jos se on toteutettu rokotevalmisteilla, joille Euroopan komissio on myöntänyt ihmisille ja eläimille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista unionin lupa- ja valvontamenettelyistä ja Euroopan lääkeviraston perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 726/2004 nojalla myyntiluvan tai jotka Maailman terveysjärjestö on hyväksynyt hätäkäyttölistalleen. Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle HE 131/2021 vp käsittelyn yhteydessä 13.10.2021 antamassaan vastineen täydennyksessä STM on todennut perusteet hyväksyttävien rokotevalmisteiden rajaukselle. Hyväksyttävien rokotevalmisteiden määrä kasvaa sitä mukaa, kun Euroopan komissio tai WHO arvioivat ja hyväksyvät valmisteita.

Maahantulon jälkeen tehtävä toinen testi

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle HE 131/2021 vp käsittelyn yhteydessä 7.10.2021 antamassaan vastineessa STM on todennut perusteet toisen testin välttämättömyydelle ja oikeasuhteisuudelle. STM

pitää rokottamattomien ja osittain rokotettujen Suomeen riskimaista saapuvien henkilöiden, jotka eivät ole tuoreeltaan sairastaneet covid-19-tautia, velvollisuutta osallistua testiin 72–120 tuntia maahan saapumisen jälkeen edelleen välttämättömänä ja oikeasuhtaisena sen tavoitteisiin nähden, vaikka väestön rokotuskattavuus onkin noussut. Covid-19-tartunnat leviävät Suomessa etenkin rokottamattomassa väestössä laajalti ja rokottamattoman väestön korkea sairastuvuus heijastuu sairaala- ja tehohoidon kuormituksen kasvuna. Väestön rokotussuoja näyttää heikentyvän ajan myötä, minkä vuoksi riski epidemian kiihtymiselle on mahdollinen, vaikka väestön rokotuskattavuus on korkea.

STM toteaa, että mikäli testausta on tarpeen kohdentaa tietylle paikkakunnalle tai esimerkiksi tiettyyn työpaikkaan, voi aluehallintovirasto määrätä tartuntatautilain 15 §:n nojalla terveystarkastuksen järjestettäväksi. Lisäksi aluehallintovirasto voi tartuntatautilain 16 § nojalla päättää, että kyseiseen terveystarkastukseen osallistuminen on pakollista, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä.

Lisäksi STM on sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamansa vastineen täydennyksessä 13.10.2021 todennut ne muutokset, joita säännöksiin tulisi tehdä, mikäli edellytys toiseen testiin osallistumisesta poistettaisiin. Nämä edellä viitatut STM:n vastineessa ja vastineen täydennyksessä esittämät näkökohdat ovat edelleen ajantasaiset.

Turistien mahdollisuus hyödyntää koronapassia

Esityksen 58 i §:n mukaan koronapassin käyttö edellyttää EU:n digitaalista koronatodistusta. EU:n digitaalisia koronatodistuksia myönnetään kaikissa EU-maissa. Lisäksi EU on tehnyt digitaalisten koronatodistusten yhteentoimivuussopimuksia EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, mikä tarkoittaa sitä, että näiden kolmansien maiden myöntämiä digitaalisia koronatodistuksia voi käyttää koronapassina Suomessa, jos esimerkiksi rokotevalmisteelle annetut ehdot täyttyvät.

Osalla kolmansista maista Suomeen saapuvista turisteista on sellaisen EU:n ulkopuolisen maan myöntämä koronatodistus, joka ei ole yhteentoimiva EU:n digitaalisen koronatodistuksen kanssa. Käytännössä tällainen todistus voi olla tartuntatautilain 16 g §:n mukainen hyväksyttävä todistus Suomeen saapuvilla, mutta todistusta ei voi käyttää koronapassina.

Esityksen 58 l §:n mukaan kunnan olisi myönnettävä EU:n ulkopuolella koronarokotuksia saaneille kunnan asukkaille EU:n koronarokotustodistus. Mikäli kunta myöntää todistuksen, ei esityksen 58 l §:n 4 momentin mukaan hakijalle anneta asiasta erillistä hallintopäätöstä, mikä keventää kuntien hallinnollista työtä todistusten myöntämiseen liittyen.

STM toteaa, että kunnilla on jo tällä hetkellä toimivalta myöntää EU-koronarokotustodistuksia EU-asetuksen 953/2021 ja terveydenhuoltolain (1326/20210) nojalla EU:n ulkopuolella koronarokotuksia saaneille. EU-koronatodistusta ei teknisesti ole mahdollista myöntää henkilöille, jotka ovat käyneet negatiivisessa koronavirustestissä EU:n ulkopuolella tai joilla on enintään kuusi kuukautta aiemmin EU:n ulkopuolella todettu koronavirustartunta.

STM toteaa, että esityksen 58 l §:n mukaan kunnalla on mahdollisuus myöntää EU-koronarokotustodistus myös muille kuin kunnan asukkaille, käytännössä esimerkiksi Suomeen EU:n ulkopuolelta saapuvalle turistille. Myöskään turisteille myönnettävistä todistuksesta ei anneta erillistä hallintopäätöstä.

STM toteaa, että mikäli EU-koronatodistusten myöntäminen EU:n ulkopuolella rokotuksia saaneille haluttaisiin osoittaa muulle viranomaiselle kuin kunnille, edellyttäisi se erillisen toimintamallin sekä lainsäädännön valmistelua.

Kuntien toimintamallit EU-koronatodistusten myöntämiseen ulkomailla rokotetuille

STM katsoo, että esityksen 58 l § koskien kuntien velvollisuutta myöntää EU:n digitaalinen koronarokotustodistus EU:n ulkopuolella rokotuksen saaneelle kunnan asukkaalle selkeyttää kunnalla jo olevaa EU-asetuksen 953/2021 ja terveydenhuoltolain 22 §:n mukaista toimivaltaa. Näin ollen STM katsoo, ettei kyseessä olisi kunnille säädettävä uusi tehtävä.

Nyt ehdotetulla säännöksellä tarkennetaan kunnan velvollisuutta kuntalaistensa yhdenvertaiseen kohteluun EU:n digitaalisen koronatodistuksen myöntämisen suhteen. Samalla helpotettaisiin kunnan hallinnollista taakkaa siten, että hallintopäätös EU:n digitaalisen koronatodistuksen myöntämistä koskevasta asiasta tulisi tehdä vain silloin, jos todistusta ei myönnettäisi.

Toimintamallia EU-koronarokotustodistusten myöntämiseksi pyynnöstä ulkomailla rokotuksia saaneille on yleisellä tasolla kuvattu esityksen 58 l §:n säädöskohtaisissa perusteluissa. Todistusten myöntäminen edellyttää asiakkaan palvelukanavan luomista, todistusten oikeellisuuden arviointia, rokotustietojen kirjaamista erillistä tietojärjestelmää käyttäen sekä kielteisten päätösten yhteydessä hallintopäätösten laatimista. Kuntalain (410/2015) 8 §:n nojalla kunta voi järjestää sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Asiantuntemuksen ja osaamisen alueellisesta keskittämisestä saatavien hyötyjen vuoksi STM on aiemmin ohjauskirjeessään 13.10.2021 suositellut, että kunnat järjestäisivät todistusten myöntämisen alueellisessa yhteistyössä.

Muiden EU-jäsenvaltioiden kokemuksia EU-koronatodistusten myöntämisestä ulkomailla rokotetuille on kuvattu esityksen kohdassa 6 ”Ulkomaiden lainsäädännöstä ja muista ulkomailla käytetyistä keinoista”. Alankomaista saatujen kokemusten mukaan kielteisten päätösten osuus on erittäin vähäinen silloin, jos todistusten myöntämiselle asetetut yleiset edellytykset täyttyvät esimerkiksi todistusten kielen ja rokotevalmisteiden osalta. Näissä harvoissa tapauksissa kielteisten päätösten perusteena voi olla esimerkiksi epäily todistuksen oikeellisuudesta. STM toteaa, että pandemian aikana erityisesti kuntiin, joissa sijaitsee rajanylityspisteitä, on kertynyt asiantuntemusta covid-19-tautia koskevien todistusten oikeellisuuden arvioinnista.

Digitaalinen maahantuloilmoitus

Digitaalisella maahantuloilmoituksella tarkoitetaan matkustajien itse täyttämää digitaalista lomaketta, jonka avulla voidaan rekisteröidä tietoja matkustajien itse raportoimasta matkareitistä sekä yhteystiedoista maahan saapumisen jälkeen. Lisäksi matkustajailmoituksen avulla voi covid-19-tilanteessa olla mahdollista kerätä tietoa esimerkiksi saaduista covid-19-rokotuksista, tehdystä ennakkotestistä tai sairastetusta taudista. Digitaalisen maahantuloilmoituksen pohjalta kerättyä rekisteritietoa voidaan hyödyntää rajat ylittävässä tartunnanjäljityksessä esimerkiksi Suomeen saapuneiden henkilöiden tavoittamiseen, jos viranomaiset saavat tiedon ennen matkaa tai matkan aikana tapahtuneesta altistumisesta yleisvaaralliselle tartuntataudille. Matkustajailmoituksen täyttämiseen käytettävän sovelluksen avulla voi myös olla mahdollista ohjeistaa maahan saapuvia henkilöitä, ohjata

henkilöitä testiin tai karanteeniin maahan saapumisen jälkeen sekä valvoa näiden toteutumista. Matkustajailmoitus voi olla joko paperinen tai digitaalinen lomake.

Maahantuloilmoitusta on tarkasteltu esityksen kohdassa ”5 Muut toteuttamisvaihtoehdot”, jossa viitataan hallituksen esitykseen HE 105/2021 vp kohtaan 5 ”Muut toteuttamisvaihtoehdot” (ss. 40–41).

Suomessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella (THL) ja kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä on tartuntatautilain 24 §:n nojalla oikeus saada rajat ylittävien liikennepalvelujen tuottajilta matkustajien henkilötietoja, jos se on epidemian leviämisen estämiseksi tai matkustajien terveyden suojelemiseksi välttämätöntä. Mikäli matkustajalla todetaan tartuntatauti, joka edellyttää tartunnanjäljitystä lähtömaassa, voi THL välittää matkustajien tiedot lähtömaan tartunnanjäljityksestä vastaaville viranomaisille EU-alueen Early Warning and Response System-järjestelmän (EWRS) kautta. THL on välittänyt tietoa EWRS-järjestelmään myös covid-19-tapauksista.

Suomessa on vuonna 2020 otettu käyttöön Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin toteuttama ja sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama Finentry-palvelu, jonka avulla Suomeen saapuvat matkustajat voivat saada yksilöityä ohjausta rajojen terveysturvallisuustoimista sekä varata ajan maahan saapumisen jälkeen otettavaan covid-19-testiin. Finentry-palvelun seurantakäyttöliittymän avulla kuntien terveysviranomaiset voivat valvoa testauksen toteutumista ja kontaktoida henkilöitä, jotka eivät ole käyneet testissä. Finentry-palvelun käyttö ei ole matkustajille velvoittavaa. Lapin alueella on käytössä vastaava Laplandentry-palvelu.

Euroopan komissio on kehittänyt EU-alueen yhteisen digital Passenger Locator Form-palvelun (dPLF). Palvelu sisältää standardoidun matkustajatietolomakkeen sekä toiminnallisuuden, jonka avulla tartunnan saaneiden matkustajien tietoja voidaan digitaalisesti välittää EWRS-järjestelmään, mikä mahdollistaa eri maiden viranomaisten yhteistyön rajat ylittävässä tartunnanjäljityksessä. Useat eri EU-maat ovat ottaneet käyttöön matkustajatietolomakkeita ja monessa maassa lomakkeen täyttäminen on pakollista. Komissio on antanut myös täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2021/858, jossa määritetään mm. kansallisten PLF-lomakkeiden vähimmäistietosisällöt sekä alusta PLF-tietojen vaihtoa varten.

Talousvaliokunta toteaa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, että talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan matkustajatietolomakkeen käytön pakollisuus edellyttäisi lainsäädäntöä. Talousvaliokunta huomauttaa, että varsin monessa EU-maassa, jossa muun muassa rajamuodollisuuksia ja yksityisyyden suojaa koskeva sääntely on Suomen tavoin EU-sääntelyn raamittamaa, on pystytty säätämään ja ottamaan käyttöön pakollinen maahantuloilmoitus. Tässä valossa yksinomaan se seikka, että matkustusilmoituksen pakollisuus on lailla säädettävä, ei ole uskottava perustelu sille, ettei Suomessa ole tällaista pystytty vielä luomaan.

STM:n käsityksen mukaan pakollisen matkustajatietolomakkeen käyttöönotto voisi tuoda lisähyötyä etenkin tartunnanjäljitykseen (yhteystietoja saatavuus) että testauksen toteutumisen valvontaan. Nimenomaan dPLF:n käyttöönotto mahdollistaisi suoran digitaalisen tiedonsiirron EWRS-järjestelmään eikä tietoja pitäisi syöttää manuaalisesti. Matkustajatietolomakkeesta saadaan hyötyä kuitenkin vain silloin, kun siihen velvoitetaan kaikki maahan saapuvat, myös Suomen kansalaiset ja henkilöt, joilla on pysyvä oleskelulupa Suomeen.

Matkustajatietolomakkeen käyttöönotto edellyttäisi lainsäädäntöä, joka velvoittaisi lomakkeen täyttämiseen. Lainsäädännön valmisteluun tulisi varata riittävä aika, jossa voisi selvittää matkustajalomakkeen säätämiseen ja toimeenpanoon liittyvät kysymykset. Toimeenpanoon kuuluisi kansallisen järjestelmän kehittäminen, jolla matkustajat voisivat käytännössä lomakkeen täyttämisen tehdä. Tietojen tulisi kulkeutua koti- ja oleskelukuntiin tartuntataudeista vastaaville terveydenhuollon viranomaisille mahdollista seurantaa varten. Lisäksi tulisi mahdollistaa myös paperisen lomakkeen täyttäminen tarvittaessa. Henkilötiedoista muodostuisi rekisteri, josta tulisi säätää. Käyttöönotto edellyttäisi myös yhteistyötä liikenteenharjoittajien ja matkanjärjestäjien kanssa sekä arviointia heille mahdollisesti aiheutuvista velvoitteista.

Koronatodistuksen käytön voimassaoloajan riittävä pituus

Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että mahdollisuus koronatodistuksen käyttämisen mahdollisuus on ennakoitavissa riittävän pitkälle eteenpäin, jotta järjestäjät voivat ottaa sen huomioon tapahtumien suunnittelussa ja valmistelussa hyvissä ajoin. Koronapassin käytön päättyminen keskellä kesää johtaa siihen, että loppukesän ja alkusyksyn tapahtumia joudutaan suunnittelemaan epätietoisuudessa. Tapahtumien järjestäjien toiminnan ennakoitavuuden turvaamiseksi koronapassin mahdollistavaa lainsäädäntöä on tarpeellista jatkaa ehdotettua pidemmälle. Valiokunta tunnistaa sen, että rajoittavana tekijänä koronapassia koskevan sääntelyn voimassaolon suhteen on se, että covid-19-epidemiaan liittyvien väliaikaisten rajoitussäännösten voimassaolo on rajattava välttämättömään. Vaihtoehtona on myös säätää pitempi voimassaoloaika ja muuttaa sitä tarvittaessa.

STM toteaa, että EU:n koronatodistusta koskeva EU-asetus on tällä hetkellä voimassa 30.6.2022 saakka, ja samaa kansallista voimassaoloaikaa on ehdotettu hallituksen esityksessä.

Koronatodistuksen käyttöä koskevan 58 i §:n käyttöä koskeva muutosehdotus

Säännöksen 2 momentin ehdotettua muutosta *"Jos toiminnanharjoittaja edellyttää toiminnassaan 16-vuotiaalta tai sitä vanhemmalta asiakkaalta ja toimintaan osallistuvalta yleisötilaisuuteen tai kyseiseen tilaan **sen koko aukioloaikana** pääsemiseksi 1 momentissa tarkoitetun todistuksen esittämistä, …"* pääosin kannatettiin ja muutosta pidettiin koronapassin käytön terveysturvallisuutta lisäävänä parannuksena nykytilaan nähden. Valiokuntakäsittelyissä nousi kuitenkin esiin selvennystarve siitä, mikä koko aukioloajalla tarkoitetaan, koska säännösehdotusta on mahdollista tulkita myös siten, että se koskisi tilaisuuden tai tilan kaikkia aukioloaikoja eikä vain kulloinkin kyseessä olevaa yksittäistä aukioloaikaa. STM katsoo, että lakiehdotuksessa oleva säännös aukioloajasta voidaan katsoa riittävän selväksi mahdollisesta tulkintaepäselvyydestä huolimatta, erityisesti jos sosiaali- ja terveysvaliokunta mietinnössään toisi esiin mitä aukioloajalla tarkoitetaan. STM toteaa, että säännösehdotuksessa tarkoitetulla aukioloaikaa koskevalla lisäyksellä tarkoitetaan yksittäistä aukioloaikaa, eikä kaikkia päiviä jolloin tila tai tilaisuus on avoinna. Toiminnanharjoittaja voi siis tilan tai tilaisuuden aukioloaikakohtaisesti valita noudattaako hän asetettuja rajoituksia vai ottaako koronatodistuksen käyttöön. Yleensä aukioloaika tilalla tai tilaisuudella on päivä- tai vuorokausikohtainen, mutta esimerkkinä muunlaisista aukioloajoista ovat hotellit tai lounaspaikat, jotka tarjoavat aamiaista tai lounasta, sulkeutuvat sen jälkeen ja avautuvat uudestaan samana päivänä myöhemmin esimerkiksi illallisruokailupaikkana tai yökerhona. Tällöin on kyse kahdesta erillisestä aukioloaikajaksosta saman vuorokauden kuluessa, ja toiminnanharjoittajan on mahdollista

valita kummankin aukioloaikajakson osalta erillisesti, noudattaako hän rajoituksia vai ottaako käyttöön koronatodistuksen.

Koronatodistuksen vapaaehtoisen käytön mahdollisuus

Useissa lausunnoissa todetaan, että on tarvetta koronatodistuksen käyttämiselle vapaaehtoisena terveysturvallisuustoimena ilman, että se on rajoitusten noudattamisen vaihtoehto.

STM toteaa, että parhaillaan on valmisteltavana hallituksen esitys, jolla koronatodistuksen edellyttäminen muutettaisiin itsenäiseksi rajoitustoimeksi ja jolla mahdollistettaisiin koronatodistuksen käyttö terveysturvallisuustoimenpiteenä myös toiminnoissa, joihin ei kohdistu rajoituksia.

Työntekijöiden koronatodistus

Useissa lausunnoissa tuodaan esille tarve selvittää viipymättä myös työntekijöiden koronatodistuksen edellyttämisen mahdollisuudet. Työnantajalla ei ole nykyisellään mahdollisuutta vaatia koronatodistusta työntekijöiltä.

STM toteaa, että 8.12.2021 klo 16.00 pidettävässä ylimääräisessä valtioneuvoston yleisistunnossa on tarkoitus antaa hallituksen esitys, jossa ehdotetaan säädettäväksi, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa kaikissa tehtävissä, joihin liittyy lähikontaktin aiheuttama tartunnan riski covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiille asiakkaille ja potilaille saisi käyttää vain erityisestä syystä henkilöä, joka ei olisi osoittanut, että hänellä on rokotuksen tai enintään kuusi kuukautta aikaisemmin sairastetun laboratoriovarmistetun taudin antama suoja covid-19-tautia vastaan. Työntekijä, joka ei lääketieteellisistä syistä voisi ottaa rokotetta, voisi osoittaa suojan covid-19 tautia vastaan todistuksella hänelle enintään 72 tuntia ennen työvuoroon saapumista tehdyn covid-19-testin negatiivisesta tuloksesta.

Muiden alojen työntekijöitä koskeva koronatodistuksen käyttö on erillisessä selvityksessä sosiaali- ja terveysministeriössä.

Lain 58 g §:ään lausunnoissa ehdotetut muutokset

Tapahtumateollisuus edellyttää, että yleisötilaisuudet ja tapahtumatilat lisätään 58 g §:ään. Tämä on edellytys sille, että myös tapahtumaelinkeino on yhdenvertaisesti tartuntatautilain perusteella tehdyistä viranomaispäätöksistä aiheutuvien sulkemiskorvausten piirissä. Kuluttajansuoja ei koske koronapassiin liittyviä lippupalautuksia riippumatta siitä, milloin pääsylippu on ostettu. Toissijainen vaihtoehto on, että lainsäätäjä korvaa kuluttajansuojan nimissä toteutuneista ja koronapassin käytöstä aiheutuneista pääsylippupalautuksista aiheutuvat taloudelliset tappiot tapahtumajärjestäjille täysmääräisesti.

Suomen Yrittäjät, Olympiakomitea, Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry ja SKY katsovat, että 58 g §:n mukainen asiakastilojen sulkua koskeva velvoite tulee sisällyttää koronatodistussääntelyn piiriin. Toiminnanharjoittajan tulee voida välttää sulkuvelvoite, jos se vaatii asiakkailtaan koronatodistusta.

MaRa ry toteaa, että 58 g §:n sulkulistalla on yritysten hallinnassa olevia asiakastiloja ja paikkoja, joiden ei voida katsoa muodostavan erityistä riskiä koronaviruksen leviämiselle. Kylpylöiden allastilat ja pukuhuonetilat, huvi ja teemapuistot ja eläintarhojen sisätilat sekä sisäleikkipuistot on poistettava suljettavien tilojen listalta. Nämä tilat ovat THL:n riskipotentiaalin arviointitaulukossa vähäisen riskin tiloja.

STM katsoo, että kustannusten korvaamista tapahtumajärjestäjille ja muille elinkeinonharjoittajille tulisi arvioida ja mahdollisesti korvata niitä kustannusten korvausta koskevan erillislainsäädännön perusteella: laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta (508/2020).

STM katsoo, että 58 g §:n mukainen asiakastilojen sulkua koskeva velvoitetta ei tule jatkossakaan sisällyttää koronatodistussääntelyn piiriin. Jos yleisötilaisuuden järjestäminen olisi kielletty kokonaan, siten, että siihen ei voisi osallistua lainkaan ihmisiä, vaihtoehtoisen todistuksen esittämisedellytyksen käyttäminen yleisötilaisuuden järjestämiseksi ei olisi sallittua. Näin voitaisiin osaltaan varmistaa se, että viranomaisilla on jatkossakin käytettävissään tehokkaat keinot epidemian leviämisen estämiseksi epidemiatilanteen niin vaatiessa. Asiakastilojen sulkeminen on viimesijainen keino tilanteessa, jossa muut toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä epidemian leviämisen estämiseksi.

STM toteaa, että aluehallintovirastot ja kunnat 58 g §:n mukaisia sulkemispäätöksiä tehdessään arvioivat ja toteavat, mitä covid-19-taudin leviämiselle erityisen tartuntariskin muodostavalla toiminnalla sekä yleisölle avoimilla ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla tarkoitetaan. THL:n riskipotentiaalin arviointitaulukko on ohjeellinen eikä sido päätöksentekijöitä.

Ahvenanmaa

Ahvenanmaa toteaa lausunnossaan, että itsehallintolain 18 §:n 13 ja 22 kohdan mukaan elinkeinotoiminta tietyin poikkeuksin ja luvat alkoholijuomien anniskeluun kuuluvat maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan. Maakunnan hallitus pitää edelleen tartuntatautilain 58 a §:ää ongelmallisena ja katsoo kyseisen sääntelyn kuuluvan maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan. Säännöstä tulisi joka tapauksessa muuttaa siten, että maakunnan hallitus voisi alueellisesti Ahvenanmaan erityisolosuhteiden ja sovellettavan maakuntalainsäädännön sekä itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan mukaisen tartuntatautien torjuntaa koskevan hallintotoimivallan nojalla hallintopäätöksellä rajoittaa ravitsemisliikkeiden aukiolo- ja anniskeluaikoja Ahvenanmaalla.

Perustuslakivaliokunta on todennut ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamista koskevista säännöksistä lausunnossaan (PeVL 9/2021 vp, HE 32/2020 vp), että Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 29 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta muun muassa asioissa, jotka koskevat ihmisten tarttuvia tauteja. Nyt ehdotettavien väliaikaisten säännösten pääasiallinen sisältö koskee tartuntataudin leviämisen estämistä. Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntely kuuluu siten valtakunnan lainsäädäntövaltaan, vaikka sillä onkin vaikutuksia myös sellaisiin seikkoihin, jotka itsehallintolain 18 §:n mukaan kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan (ks. esim. 18 §:n 13 ja 22 kohta). Valiokunta on samalla kiinnittänyt huomiota siihen, että itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan mukaan tehtävistä, jotka muun muassa ihmisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen. Voimassa olevan ja ehdotetun 58 a §:n rakenne eroaa kuitenkin monista tartuntatautilain muista toimivaltuuksista siinä, että rajoitusten asettamista ei osoiteta tehtäväksi hallintopäätöksillä vaan valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetun sääntelyn lähtökohdat eroavat siten siitä itsehallintolain 30 §:ään sisältyvästä lähtökohdasta, että maakunnan hallituksella tai muulla maakuntalaissa määrätyllä viranomaisella on toimivaltaa huolehtia tartuntatautilain mukaisista tehtävistä (PeVL 31/2020 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunta painottaa valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan tiiviin yhteistyön merkitystä

nyt käsillä olevassa asiassa. Valtioneuvoston tulee valiokunnan mielestä pyrkiä yhteisymmärrykseen Ahvenanmaan viranomaisten kanssa lain nojalla annettavan asetuksen asiallisesta ja ajallisesta soveltamisalasta.
Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että Ahvenanmaan maakunnan edustajia on kuultu silloin, kun on säädetty kokonaan uusi valtioneuvoston asetus ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamisesta.

Kategorinen karanteeni

Eräissä lausunnoissa on esitetty, että tartuntatautilaissa tulisi säätää mahdollisuudesta asettaa tietystä maasta tai alueelta saapuvat kategoriseen karanteeniin sen sijaan, että kuntien tartuntatautilääkärit joutuvat tekemään yksilöityjä ratkaisuja.

STM toteaa, että jo aiemmin tartuntatautilain väliaikaisten muutosten valmistelun yhteydessä tarkasteltiin vaihtoehtoa, jossa tartuntatautilakiin olisi lisätty uusi määräaikainen karanteeniperuste, joka olisi koskenut Suomeen saapuvia henkilöitä ja määräytynyt lähtömaan covid-19-epidemiatilanteen perusteella. Sääntelyvaihtoehdosta luovuttiin siihen liittyneiden ongelmien takia. Karanteenipäätös on henkilön perusoikeuksia vahvasti rajoittava toimenpide, jota ei katsottu olevan mahdollista tehdä objektiivisin ja kollektiivisin perustein pelkästään lähtömaan epidemiatilanteen perusteella. Lisäksii STM toteaa, että kunnat voivat tilanteen niin vaatiessa nimetä useampia tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä, jotka voivat tehdä vaadittavat karanteenipäätökset.

Liikenteen palveluista annetun lain 179 a §:n voimassaolon jatkaminen

Liikenteen palveluista annetun lain 179 a §:n voimassaolon väliaikaisella jatkamisella mahdollistettaisiin joukkoliikenteen joustavampi järjestäminen ja vuorojen nopeampi palautuminen. Säännöksen voimassaolon väliaikainen jatkaminen on yksi keino tukea joukkoliikenteen palautumista epidemiaa edeltävälle tasolle. Poikkeus normaalista 60 päivän ilmoitusajasta on ollut käytössä epidemian ajan ja sitä on pidetty tarpeellisena. Poikkeuksen johdosta liikennöitsijät ovat voineet sopeuttaa kustannuksiaan nopeammin ja sillä on helpotettu heidän taloudellista tilannettaan. Erityisesti vuorojen lakkauttamisella olisi vaikutusta viranomaisten toimintaan, koska markkinaehtoisen liikenteen heikennykset voivat edellyttää, että viranomaiset järjestävät korvaavaa liikennettä peruspalvelutasoisten ja erityisesti lakisääteisiin oikeuksiin liittyvien kuljetusten turvaamiseksi (koulumatkat, työssäkäynti, huoltovarmuus). Koska vastaava poikkeus on ollut voimassa lähes koko covid-19-epidemian keston ajan, ei ehdotuksella arvioida kuitenkaan olevan merkittäviä tai uusia vaikutuksia viranomaisten toimintaan nykytilaan verrattuna.